

lacijo, kjer vlada vednost. Na tej premisi se je razvila tudi sodobna zveza pedagoškega in administrativnega dela.

V Freudovi maniri izpraševanja, kaj hoče ženska (vprašanje, ki mu ne moremo zadostiti), se tukaj paralelno zastavlja vprašanje, kaj hoče intelektualec, akter, ki izhaja iz (ne)zadoščenosti zakonu uma. Ne samo v smislu večnega iskanja pogojev, pod katerimi bo družbena stvarnost pomirjena, temveč predvsem v smislu žrtvovanja lastne partikularnosti (načela zadovoljitve) v prid zakona kot takega, s čimer mora biti vsako umno dejanje utemeljeno skozi njegovo univerzalnost. Intelektualec je tako zvest Kantovemu preobratu, kjer se lahko šele na podlagi podreditve zakonu vzpostavi tudi um. Njegovo golo zmožnost mišljenja preči forma zakona, kateri se zavezuje ne glede na druge zunanje dejavnike, kot so občutje, strah, družbena potrditev, užitek in tako dalje. Tovrstno spočetje univerzalnosti pa vendarle ni brezmadežno, saj proizvede notranjo razpoko. Slednja vznikne v postopku avtonomnega rezoniranja intelektualca kot njegov odvečni moment. Ne glede na vse mišljenjske napore nekaj namreč vselej izostane, ni vključeno, hodi v napoto. Kljub videzu ne gre za preostanek operacije mišljenja, eksternalijo, ki je v domači rabi najpogostejše obravnavana kot primarno izkustvo sveta, občutje pristnega jaza ali nekaj podobno ezoteričnega, temveč za produkt same univerzalne forme. Slednja proizvede tisto, kar Lacan imenuje *jouissance*, odvečni material, ki ga ni moč univerzalizirati in obremenjuje subjektivno življenje. Kot takšen ni izpahnjeni zglob mišljenjske strukture, temveč proizvod univerzalnosti – odpoved užitku v prid zakonu uma nosi s seboj presežni užitek (*le plus de jouir*). Intelektualec, razsvetljenski ideal svobodnega izražanja, deluje na tej nemožni točki, kjer šele z odpovedjo svobodi in zavezi nujnosti zakona izpolni svojo avtonomno dolžnost.

S to popotnico je pospremljena tudi ena izmed pasti pohodništva k razsvetljenju, ki se manifestira kot subordinacija šolnikov. Četudi je človek po nujnosti nagnjen k svobodi, mora v isti sapi sprejeti podreditev goli vednosti, saj nas šele zaveza tovrstni praksi porine v usojeno svobodo. Ponovimo še enkrat razsvetljensko parolo: rezonirajte,⁶ vendar bodite poslušni. Šele slednja definicija izobraževalne dejavnosti razjasni Fichtejevo opredelitev, po kateri »smo sužnji in želimo imeti sužnje« (Fichte, 1984: 151). Pri njej ne gre za redukcijo človeškega bistva na podrejanje in vladanje, temveč za zavezo družbenemu dovrševanju. Ta zaveza vsebuje tudi past, ki vodi posameznika v protislovje s samim seboj. Kar pridobi krepost, modrost ali srečo brez lastnega prizadevanja, deluje

6 V Sovjetski zvezi je *sapere aude* kot svoj moto uporabljal inštitut za fiziko in tehnologijo.